

Sygn. akt V KK 219/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 grudnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Wiesław Kozielewicz (przewodniczący)

SSN Marek Motuk (sprawozdawca)

SSN Adam Roch

Protokolant Justyna Kryńska - Szufnara

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Józefa Gemry,
w sprawie **M. M.**

skazanego z art. 157 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 14 grudnia 2022 r.,

kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego - na niekorzyść

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi

z dnia 11 maja 2021 r., sygn. akt II AKa 54/21

zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 17 grudnia 2020 r., sygn. akt IV K 86/20,

- 1. uchyla pkt 1a zaskarżonego wyroku dotyczący uchylenia rozstrzygnięcia o zasądzeniu zadośćuczynienia i w tym zakresie sprawę przekazuje Sądowi Apelacyjnemu w Łodzi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym;**

- 2. oddala kasację w pozostałej części jako oczywiście bezzasadną;**
- 3. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adwokata K. R. - Kancelaria Adwokacka w W. kwotę 738 (siedemset trzydzieści osiem) zł, w tym 23 % VAT tytułem wynagrodzenia za obronę z urzędu skazanego M. M. w postępowaniu kasacyjnym;**
- 4. kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego obciąża Skarb Państwa.**

UZASADNIENIE

M. M. został oskarżony o to, że:

w dniu 29 października 2019 roku około godziny 7:00, na drodze prowadzącej do lasu - w pobliżu skrzyżowania ul. [...] z ul. [...]1, woj. [...], działając z zamiarem bezpośrednim pozbawienia życia M. Ż., wykorzystując jej nieznajomość miasta skierował ją na dukt leśny, gdzie w jej samochodzie marki [...] o nr rej. [...] przyłożył jej do gardła nóż o długości ostrza 20 cm grożąc pozbawieniem życia, uderzał pięścią w głowę oraz po całym ciele, a następnie zaatakował tym nożem zadając jej co najmniej 6 ciosów w plecy w okolicę łopatki lewej i okolicę lędźwiową lewą oraz szyję, po czym próbował owinąć jej wokół szyi kabel od przedłużacza i jednocześnie uderzał ją w głowę wtyczką od drukarki, na skutek czego pokrzywdzona doznała: urazu głowy ze stłuczeniem szczególnie okolicy czołowej i jarzmowej lewej, rany ciętej szyi o długości około 1 cm, dwóch ran kłutych okolicy łopatki lewej, trzech ran kłutych okolicy lędźwiowej lewej, stłuczenia powłok jamy brzusznej po stronie prawej oraz urazu kończyn górnych w okolicach nadgarstków, które to obrażenia stanowiły naruszenie czynności narządu ciała na czas dłuższy niż 7 dni, lecz zamierzonego celu nie osiągnął z uwagi na to, że pokrzywdzonej udało się otworzyć tylne drzwi samochodu i uciec z miejsca zdarzenia

to jest o czyn z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 148 § 1 k.k. i art. 157 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

Sąd Okręgowy w Łodzi wyrokiem z dnia 17 grudnia 2020 r.:

1. oskarżonego M. M. w miejsce zarzucanego mu czynu uznał za winnego tego, że w dniu 29 października 2019 roku w godzinach porannych, na drodze prowadzącej do lasu - w pobliżu skrzyżowania ul. [...] z ul. [...]1, woj. [...], działając w zamiarze ewentualnym pozbawienia życia M. Ż., przyłożył jej do gardła nóż o długości ostrza 20 cm grożąc pozbawieniem życia, uderzał pięścią w głowę oraz po całym ciele, zadał jej co najmniej 5 ciosów nożem w tym: w plecy w okolicę łopatki lewej i okolicę pośladkową lewą, po czym próbował owinać jej wokół szyi kabel od przedłużacza, uderzał ją w głowę wtyczką od drukarki, kopał po ciele, na skutek czego pokrzywdzona doznała: urazu głowy ze stłuczeniem szczególnie okolicy czołowej i jarzmowej lewej, rany ciętej szyi o długości około 1 cm, dwóch ran kłutych okolicy łopatki lewej, trzech ran kłutych okolicy pośladkowej lewej, stłuczenia powłok jamy brzusznej po stronie prawej oraz urazu kończyn górnych w okolicach nadgarstków, które to obrażenia stanowiły naruszenie czynności narządu ciała na czas dłuższy niż 7 dni, lecz zamierzonego celu nie osiągnął z uwagi na ucieczkę pokrzywdzonej z miejsca zdarzenia, czym wypełnił dyspozycję art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 148 § 1 k.k. i art. 157 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i za to na podstawie art. 14 § 1 k.k. w zw. z art. 148 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. wymierzył mu karę 9 (dziewięciu) lat pozbawienia wolności;
2. na podstawie art. 63 § 1 k.k. zaliczył oskarżonemu M. M. na poczet orzeczonej kary pozbawienia wolności okres tymczasowego aresztowania w przedmiotowej sprawie od 29 października 2019 roku, godz. 7.50 przyjmując, iż jeden dzień rzeczywistego pozbawienia wolności równa się jednemu dniowi kary pozbawienia wolności;
3. na podstawie art. 46 § 1 k.k. zasądził od oskarżonego M. M. na rzecz oskarżycielki posiłkowej M. Ż. kwotę 35 000 zł (trzydziestu pięciu tysięcy złotych) tytułem zadośćuczynienia;
4. zasądził od Skarbu Państwa na rzecz adwokata F. T. kwotę 2435,40 złotych (dwóch tysięcy czterystu trzydziestu pięciu złotych 40/100) tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej oskarżonemu M. M. z urzędu;
5. zasądził od Skarbu Państwa na rzecz adwokata Z. B. kwotę 1697,40 złotych (jednego tysiąca sześciuset dziewięćdziesięciu siedmiu złotych 40/100) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;

6. na podstawie art. 44 § 1 k.k. orzekł przepadek poprzez zniszczenie dowodów rzeczowych w postaci noża metalowego oraz przedłużacza koloru białego, opisanych w wykazie dowodów rzeczowych pod poz. Drz.44/20 oraz Drz. 48/20;

7. zwolnił oskarżonego M. M. od ponoszenia kosztów sądowych.

Od powyższego wyroku apelację wniósł obrońca oskarżonego zaskarżając go w całości oraz zarzucając mu:

1. obrazę przepisów prawa materialnego, a to :

a) art. 148 k.k. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie wskutek wyrażenia błędnego poglądu prawnego, zgodnie z którym oskarżony M. M. na jakimkolwiek etapie przedmiotowego zdarzenia działał z zamiarem pozbawienia życia pokrzywdzonej M. Ź., podczas gdy analiza zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego na taki wniosek nie pozwala,

b) art. 46 § 1 k.k. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie, polegające na zasądzeniu na rzecz pokrzywdzonej M. Ź. zadośćuczynienia, podczas gdy pokrzywdzona o to nie wnosiła, a pełnomocnik pokrzywdzonej wskazała wyraźnie i na piśmie, że nie zostały wykazane przesłanki warunkujące „orzeczenie wobec oskarżonego środka kompensacyjnego w postaci obowiązku naprawienia szkody w całości lub w części albo zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, o których mowa w art. 46 § 1 k.k.”,

2. obrazę przepisów postępowania, która mogła mieć wpływ na treść rozstrzygnięcia, a to:

a) art. 148 k.p.k. poprzez jego niezastosowanie, wyrażające się sporządzeniem i podpisaniem protokołu:

- rozprawy z dnia 17 grudnia 2020 r. bez zawarcia w nim odzwierciedlenia przebiegu czynności, oświadczeń i wniosków uczestników rozprawy z możliwą dokładnością, w szczególności dotyczącego stanowiska wyrażonego w głosie końcowym obrońcy wraz z wnioskami, a także

- rozprawy z dnia 17 grudnia 2020 r. w części dotyczącej ustnych motywów rozstrzygnięcia, w której Przewodnicząca składu orzekającego wskazała, że przy wyrokowaniu zostało zgłoszone zdanie odrębne,

b) art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. poprzez dowolną ocenę materiału dowodowego, wyrażającą się uznaniem, że oskarżony próbował pozbawić życia

pokrzywdzoną poprzez owinięcie jej szyi kablem od przedłużacza, podczas gdy taki wniosek nie wynika ze zgromadzonego materiału dowodowego.

Podnosząc powyższe zarzuty obrońca wniosł o :

1. sprostowanie protokołu rozprawy z dnia 17 grudnia 2020 r. zgodnie z art. 152 k.p.k. w zw. z art. 153 § 5 k.p.k. poprzez jego uzupełnienie o argumentację zawartą w głosie końcowym obrońcy M. M. zgodnie z załączonym do niniejszej apelacji skryptem przemówienia;
2. zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uniewinnienie oskarżonego od popełnienia przypisanego mu czynu, ewentualnie
3. zmianę zaskarżonego wyroku i w miejsce przypisanego mu czynu uznanie oskarżonego za winnego popełnienia czynu z art. 157 § 1 k.k. i wymierzenie M. M. kary w granicach ustawowego zagrożenia za ten czyn, alternatywnie
4. uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu,
5. zasądzenie kosztów obrony z urzędu za postępowanie odwoławcze według norm przepisanych, przy czym obrońca oświadczył, że nie zostały one uiszczone w całości ani w części.

Sąd Apelacyjny w Łodzi wyrokiem z dnia 11 maja 2021 r.:

1. zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że :
 - a) uchylił rozstrzygnięcie zawarte w punkcie 3 o zasądzeniu zadośćuczynienia;
 - b) z opisu czynu przypisanego w punkcie 1 wyeliminował stwierdzenie „działając w zamiarze ewentualnym pozbawienia życia” przyjmując, że zachowaniem swoim oskarżony wypełnił dyspozycję art. 157 § 1 kk i na podstawie tego przepisu wymierzył M. M. karę 4 (czterech) lat pozbawienia wolności;
2. utrzymał w mocy zaskarżony wyrok w pozostałej części;
3. rozstrzygnął w przedmiocie kosztów procesu.

Od powyższego wyroku kasację wywiódł Prokurator Generalny zaskarżając go w całości na niekorzyść skazanego oraz zarzucając mu :

- I. rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa procesowego, to jest art. 7 k.p.k., art. 410 k.p.k., art. 433 § 2 k.p.k., art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 424 § 1 pkt 1 k.p.k. i w zw. z art. 458 k.p.k., polegające na tym, że Sąd Apelacyjny w Łodzi, orzekając w wyniku wadliwie przeprowadzonej w tym

zakresie kontroli odwoławczej wyroku sądu meriti odmiennie co do istoty, zaniechał oparcia orzeczenia reformatoryjnego na rzetelnej, wszechstronnej, kompletnej i uwzględniającej zasady prawidłowego rozumowania, a także wskazania wiedzy i doświadczenia życiowego ocenie zgromadzonych dowodów, skutkiem czego było wadliwe wyeliminowanie z opisu czynu przypisanego oskarżonemu M. M. przez sąd I instancji stwierdzenia, że działał on w zamiarze ewentualnym pozbawienia życia M. Ż. i błędne przyjęcie, że zachowanie wymienionego, polegające na przyłożeniu pokrzywdzonej do gardła noża o długości ostrza 20 cm z jednoczesnym grożeniem jej pozbawieniem życia, uderzaniu pięścią w głowę oraz po całym ciele, zadaniu jej co najmniej 5 ciosów nożem w tym: w plecy w okolicę łopatki lewej i okolicę pośladkową lewą, usiłowaniu owinięcia pokrzywdzonej wokół szyi kabla od przedłużacza, uderzaniu w głowę wtyczką od drukarki, kopaniu po ciele, co spowodowało: uraz głowy ze stłuczeniem szczególnie okolicy czołowej i jarzmowej lewej, ranę ciętą szyi o długości około 1 cm, dwie rany klute okolicy łopatki lewej, trzy rany klute okolicy pośladkowej lewej, stłuczenie powłok jamy brzusznej po stronie prawej oraz uraz kończyn górnych w okolicach nadgarstków, które to obrażenia stanowiły naruszenie czynności narządu ciała na czas dłuższy niż 7 dni, wypełniło jedynie znamiona występku z art. 157 § 1 k.k., podczas kiedy prawidłowa ocena dowodów powinna prowadzić do wniosku o zrealizowaniu zachowaniem oskarżonego znamion czynu z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 148 § 1 k.k. i art. 157 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i o braku podstaw do zmiany wyroku sądu okręgowego, gdzie jednocześnie sąd apelacyjny nie przedstawił w pisemnym uzasadnieniu orzeczenia, z podaniem argumentacji nawiązującej do poszczególnych dowodów i ich oceny powodów, stanowiących podstawę zajęcia takiego stanowiska, w szczególności w odniesieniu do oceny dowodów zgromadzonych i przeprowadzonych w postępowaniu pierwszoinstancyjnym, jak również nie wyszczególnił dowodów, które uznał za dowolnie ocenione przez sąd meriti (i argumentów za tym przemawiających), a stanowiących podstawę błędnego - zdaniem sądu odwoławczego - ustalenia, że oskarżony działał w zamiarze ewentualnym pozbawienia życia pokrzywdzonej;

II. rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa procesowego i materialnego, to jest art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. w

zw. z art. 424 § 2 k.p.k. i w zw. z art. 46 § 1 k.k., polegające na niezasadnym uchyleniu, w wyniku przeprowadzenia także w tym zakresie, wadliwej kontroli odwoławczej orzeczenia sądu I instancji, rozstrzygnięcia tego sądu o orzeczeniu na rzecz pokrzywdzonej zadośćuczynienia, w następstwie wyrażenia błędnego, rażąco naruszającego wymieniony przepis prawa materialnego poglądu, że niezłożenie przez osobę uprawnioną wniosku o zasądzenie zadośćuczynienia, skutkuje brakiem możliwości orzeczenia tego środka kompensacyjnego w sytuacji, gdy wskazana norma prawna dopuszcza zasądzenie zadośćuczynienia również z urzędu.

Opierając się na przytoczonych wyżej zarzutach skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Łodzi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja Prokuratora Generalnego jest zasadna w zakresie zarzutu II, dotyczącego rozstrzygnięcia sądu odwoławczego o orzeczeniu na rzecz pokrzywdzonej zadośćuczynienia, zaś bezzasadna w stopniu oczywistym w pozostałej części.

Z akt sprawy wynika, iż pełnomocnik oskarżycielki posiłkowej w dniu 19 listopada 2020 r. skierował do Sądu Okręgowego w Łodzi wniosek o orzeczenie od oskarżonego na rzecz pokrzywdzonej nawiazki, zgodnie z art. 46 § 2 k.k. uzasadniając go brakiem podstaw do przedłużania toczącego się postępowania w związku z koniecznością ustalenia w jego toku istnienia przesłanek warunkujących orzeczenie wobec oskarżonego środka kompensacyjnego w postaci obowiązku naprawienia szkody w całości lub w części albo zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, o której mowa w art. 46 § 1 k.k. (k. 533-536).

Sąd Okręgowy w Łodzi na podstawie art. 46 § 1 k.k., zasądził od oskarżonego M. M. na rzecz oskarżycielki posiłkowej M. Ż. kwotę 35.000 zł, tytułem zadośćuczynienia.

Sąd odwoławczy - uwzględniając apelację obrońcy w powyższym zakresie - uchylił rozstrzygnięcie sądu *a quo* w tej części, argumentując w uzasadnieniu wyroku, iż „zgodnie z art. 49a k.p.k., aby skutecznie złożyć wniosek o zasądzenie zadośćuczynienia w oparciu o art. 46 § 1 k.k. pokrzywdzony lub osoba uprawniona

musi do czasu zamknięcia przewodu sądowego złożyć wniosek o zasądzenie zadośćuczynienia w oparciu o art. 46 § 1 k.k. Pokrzywdzony tego nie uczynił, gdyż wniósł o zasądzenie nawiazki, a nie zadośćuczynienia. To powoduje, że nie było podstaw do zasądzenia w niniejszej sprawie zadośćuczynienia na podstawie art. 46 § 1 k.k. Wobec tego orzeczenie sądu w tym zakresie nie mogło się ostać i musiało ulec uchyleniu jako pozbawione podstawy prawnej”.

Trafny jest zarzut skarżącego, iż sąd *ad quem* dokonał błędnej wykładni art. 46 § 1 k.k., nie dostrzegając, iż przepis ten uprawnia sąd do zasądzenia odszkodowania lub zadośćuczynienia nie tylko na wniosek pokrzywdzonego, lecz także z urzędu, w razie skazania sprawcy za każde przestępstwo, którego skutkiem była szkoda lub krzywda, jak w niniejszej sprawie. Zgodnie bowiem z treścią wskazanej normy prawnej w razie skazania sąd może orzec, a na wniosek pokrzywdzonego lub innej osoby uprawnionej orzeka, stosując przepisy prawa cywilnego, obowiązek naprawienia, w całości albo w części, wyrządzonej przestępstwem szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę. Z treści rozstrzygnięcia i uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi wynika więc, że sąd ten dokonał w tym zakresie nierzetelnej kontroli instancyjnej naruszając przepis prawa procesowego - art. 433 § 2 k.p.k., co skutkowało rażąco obrażą art. 46 § 1 k.k. Naruszenie tychże przepisów niewątpliwie miało istotny wpływ na treść wyroku, albowiem skutkowało pozbawieniem pokrzywdzonej możliwości uzyskania w postępowaniu karnym od sprawcy przestępstwa zadośćuczynienia za doznaną przez nią krzywdę.

Stwierdzone uchybienie musiało skutkować uchyleniem pkt 1a zaskarżonego wyroku i przekazaniem sprawy w powyższym zakresie sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Natomiast w pozostałym zakresie kasację Prokuratora Generalnego Sąd Najwyższy uznał za oczywiście bezzasadną z powodów przedstawionych w ustnym uzasadnieniu wyroku, a zatem ponowne przytaczanie przedstawionej na rozprawie w obecności przedstawiciela skarżącego argumentacji jest niecelowe.

Mając powyższe na względzie orzeczono, jak w sentencji.

